

Przedmowa

Drodzy Czytelnicy,

z przyjemnością przedstawiamy pierwszy tegoroczny numer czasopisma AVANT. Zwyczajowo jest on tomem w większości translatorskim¹, a przy tym ujęto go w klamrę tematyczną: „STS spotyka CS²”. Jest to klamra nie zamykająca, lecz otwarta – co oznacza, że naszą intencją nie było zaprezentowanie zbioru tekstów, z których każdy realizowałby ideę stymulującego połączenia albo wykazywał głęboką niezgodę pomiędzy studiami nad nauką, technologią i społeczeństwem (STS) a kognitywistyką (CS). Nie, nam zależało na ujawnieniu pewnych znaczących praktyk zarówno badaczy natury ludzkiej w szerokim jej spektrum, bo od biologii po fenomenologię, jak i badaczy poczynających tych pierwszych. Są to praktyki prowadzące do uchylania, otwarcia lub wręcz demontażu czarnych skrzynek naszej rzeczywistości indywidualnej i społecznej, aż po ryzyko utraty gruntu pod nogami.

Nurt STS oraz kognitywistyka wydają się pod tym względem najbardziej spektakularne, choć nie jedyne. Ten pierwszy ma szansę zaprzeczenia pojawiającej się opinii odrealniania rzeczywistości (np. poprzez „socjologię artefaktów”), natomiast kognitywistyka – poradzenia sobie z zarzutami naiwnego scjentyzmu w badaniach nad ludzkim poznaniem.

Doskonale pokazuje to klasyczny już artykuł Brunona Latoura, znosząc opozycję między społeczeństwem a technologią. Ewa Bińczyk dotyka w tym zakresie fenomenu technonauki wraz z jego potencjalnymi zagrożeniami. Z kolei Łukasz Afeltowicz i Michał Wróblewski analizują kontrowersje wokół ADHD w kontekście teorii aktora-sieci. Evelyn Fox Keller z innej koncepcyjnie perspektywy również wnikliwego demontażu patrzy na dziedzinę genetyki. Dwoje kolejnych badaczy chyba najlepiej wpisuje się w tytułowe spotkanie: Morana Alač pokazuje je na przykładzie procesu uspołeczniania robota, ujmu-

¹ Redakcja rezygnuje z oznaczania numerów translatorskich literą „T” z powodu problemów technicznych z taką numeracją w niektórych bazach naukowych.

² STS: [*studies on*] *Science, Technology and Society* (studia nad nauką, technologią i społeczeństwem). CS: *Cognitive Sciences* (nauki poznawcze, kognitywistyka).

jąc ten proces z dość nieoczekiwanej perspektywy; natomiast Wolff-Michael Roth ilustruje owe możliwe koneksje między STS a CS wręcz samym sobą, poprzez komentarze do własnej biografii naukowej. I wreszcie – na z pozoru przeciwległym biegunie problematyki i metodologii wydaje się plasować Natalie Depraz podejmująca się badania własnego doświadczenia pierwszoosobowego, i to w sposób mogący zdezorientować szeregi również fenomenologicznie zorientowanych kognitywistów.

W tematycznej klamrze mieszczą się również niektóre recenzje książek uzupełniające niniejszy numer. Zachęcamy też do lektury wywiadu z malarką Anną Brudzińską, w której dwa obrazy oprawiono ten tom. Natomiast czytelnikowi anglojęzycznemu oferujemy przekład artykułu Adama Fulary analizującego praktykę improwizacyjną w muzyce popularnej³.

Korzystając z okazji, pragniemy także złożyć specjalne podziękowania prof. Moranie Alač z Uniwersytetu Kalifornijskiego (USA) za owocną pomoc przy tworzeniu tego numeru.

Redakcja

Toruń • Warszawa • San Diego, czerwiec 2013

³ Oryginał polskojęzyczny opublikowano w numerze 2/2012.